

ORDINE

Nyt tähtitarhoihin laulu soi

*Suomen
Kansallisoopperan*

Laulu

Nyt tähtitarhoihin laulu soi
Suomen Kansallisoopperan Joululaulu
Jul med Finlands Nationalopera

1	Maa on niin kaunis (<i>Härlig är Jorden</i>)	(3:14)
2	Joulun kellot (<i>Juleklockor</i>)	(3:22)
3	Sylvian joululaulu (<i>Sylvias julvisa</i>)	(4:25)
4	Tuikkikaa, oi joulun tähtöset (<i>Tindra, o julens stjärnor små</i>)	(2:19)
5	On hanget korkeat, nietokset (<i>Visst drivor höga som skyn</i>)	(2:44)
6	Mökit nukkuu lumiset (<i>Skog och fält i snöskrud stå</i>)	(3:36)
7	Jouluyö, juhlayö (<i>Stilla natt</i>)	(3:10)
8	Arkihuolesi kaikki heitä (<i>Vardagssorgerna, glöm dem alla</i>)	(1:55)
9	Varpunen jouluaamuna (<i>Sparven på julmorgonen</i>)	(4:15)
10	Tuo armon valkokyyhky (<i>Det är en ros utsprungen</i>)	(3:05)
11	Riemuitse tytär Siionin (<i>Dotter Sion</i>)	(1:39)
12	Kun joulun on (<i>Nu är julen här</i>)	(2:54)
13	Det mörknar ute (<i>Jo joutuu ilta</i>)	(2:14)
14	Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt (<i>En etsi valtaa, loistoa</i>)	(3:40)
15	Enkeli taivaan (<i>Av himlens höjd</i>)	(3:28)
16	Oi jouluyö (<i>O helga natt</i>)	(4:34)

Sovitukset / Arrangemang:

Juha Lehmus (1-2, 4, 7, 10-12, 15-16), Ilkka Kuusisto (3, 5-6, 8-9, 13-14)

Hanna Rantala, sopraano / sopran (1, 4, 6, 11)
Anna-Kristiina Kaappola, sopraano / sopran (2, 7, 10)
Ann-Marie Heino, mezzosopraano / mezzosopran (2, 7)
Tuomas Katajala, tenori / tenor (2, 3, 7, 11)
Koit Soasepp, basso / bas (2, 7)
Juha Riihimäki, tenori / tenor (5)
Hannu Forsberg, bassobaritoni / basbaryton (8)
Niina Keitel, mezzosopraano / mezzosopran (9)
Jussi Merikanto, baritoni / baryton (12)
Jyrki Korhonen, basso / bas (13)
Lilli Paasikivi, mezzosopraano / mezzosopran (14)
Mika Pohjonen, tenori / tenor (16)

Suomen Kansallisoopperan orkesteri / Finlands Nationaloperas orkester
Suomen Kansallisoopperan kuoro / Finlands Nationaloperas kör (1-2, 7, 10-12, 15)
Suomen Kansallisoopperan lapsikuoro / Finlands Nationaloperas barnkör (2, 4, 10, 12, 15)
Michael Güttler, kapellimestari / dirigent

Laulut luovat suomalaisen joulun

Ympärillä uinuvat lumiset metsät ja pellot, kirkon ikkunoista heijastuu hangelle kynttilöiden valo, aisakellot helkkäävät, linnut tiukuttavat lyhteessä, kaiken yllä kaareutuu taivas tuikkivine tähtineen, luonnon ja ihmissydämen täyttää syvä rauha.

Ei sellaista maailmaa ole olemassa. Ja juuri siksi tarvitaan lauluja, joissa se luodaan sisimpäämme edes kerran vuodessa. Joululaulujen sanat ja sävelet kietovat yhteen lapsuuden muistot ja tulevan onnen kaipuun, ja niin laulut avaavat hetkeksi lumisen ikkunan parempaan maailmaan.

Viimeisessä säkeistössä se ikkuna sulkeutuu, sillä suomalaisen joululaulun erityispiirteisiin kuuluu kaiken katoavaisuudesta muistuttaminen. **Elsa Koposen** (1885–1977) runossa *Tuikkikaa oi joulun tähtöset* on onnellinen joulutunnelma, mutta jo kolmannessa säkeistössä ennustetaan, että "kerran silmän täyttää kyyneleet, virtaa vuolahina tuskan veet". Runon tummaa sävyä on perusteltu tekijän sairastumisella ja kihlauksen purkautumisella. Se ei kuitenkaan selitä, miksi runosta tuli ikivihreä peräti kahden melodian voimin.

Ehkä valkoisten hankien yllä häivähtävä varjo heijastaa laulujen syntyaikaa. Suomalaisten joululaulujen kulta-kausi ajoittui vuosisadan vaihteeseen. Ankarat katovuodet olivat vielä muistissa, lapsikuolleisuus oli korkealla, ja tiettömillä syrjäseuduilla elettiin puutteessa. Eikä liene sattumaa, että joulun tähtösten tuikkimisesta alettiin laulaa kärsimysten vuonna 1918.

Aikansa perusarvot ovat mukana niissäkin joululauluissa, joissa ei käsitellä murhetta ja kuolemaa. Yhdellä riimillä päästään kodista uskontoon: "on äiti laittanut kystä kyllä ... vaan seimi, pahnat ja tähti yllä." Isänmaa liitetään myös jouluun, syntyihän suuri osa joululauluista aikana, jolloin Suomen koettiin olevan sorron alla. Opettavaisuutta selittää tekijöiden ammatti: joulurunoilijat **Wilku Joukahainen**, **Elsa Koponen** ja **Alpo Noponen** valmistuivat Sortavalan seminaarista, säveltäjistä **P.J. Hannikainen** ja **Martti Hela** olivat seminaarien musiikinopettajia.

Monien säveltäjien kohdalla koko tuotannosta muistetaan vain yksi joululaulu. **Armas Maasalolla** (1885–1960) on sävellyksiä pianokonserttoa myöten, mutta elämään hän jäi yhden melodisen oivalluksen johdosta. **Helmi Auvisen** (1876–1965) syysiltana kirjoittama runo joulun kelloista osui

Armas Maasalon käsiin kesällä 1913. Maasalo veti verhot kesäauringon eteen, sytytti kynttilän ja kirjoitti hetkessä rauhaa henkivän laulun *Joulun kellot*.

Yli 150 yksinlaulua säveltänyt **Otto Kotilainen** (1868–1936) muistetaan kahdesta joululaulusta, jotka nekin oikeastaan ovat vaativia konserttikappaleita, etenkin vuonna 1914 ensiesityksensä saanut *Varpuinen jouluaamuna*. **Zachris Topeliuksen** runolla lintuna ilmestyvistä kuolleesta lapsesta on henkilökohtainen tausta, sillä Topelius oli juuri menettänyt vuoden ikäisen poikansa. Otto Kotilainen onnistui toisenkin kerran osumaan suomalaisten joulutuntoihin laululla *Kun maas on hanki*.

Heino Kasken (1885–1957) tuotannosta elämään on jäänyt joululaulun *Mökit nukkuu lumiset* lisäksi muutama tyylikäs pianominiatyri. Sinfoniolla ja oopperoilla tunnetuksi tullut **Leevi Madetoja** (1887–1947) hallitsi myös yksinkertaisen joululaulutyylin. Opettaja ja kirjailija Alpo Noponen kirjoitti runon *Arkihuolesi kaikki heitä* kesällä 1916 ja samalta vuodelta lienee myös sävellys. Ooppera *Pohjalaisia* ja Madetojan muut keskeiset teokset olivat tuolloin vasta edessä.

Jean Sibelius (1865–1957) ei tarvinnut joululauluja kuolemattomuuteen, mutta teki siltäkin alalla parasta suomalaista musiikkia. Hän kokosi opukseen nro 1 viisi joululauluaan vuosien 1897 ja 1913 väliltä. Suosituimmat ovat kolme viimeistä ja erityisesti *Julvisa*, eli *Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt* (*En etsi valtaa, loistoa*). Laululla oli tärkeä asema Ainolan joulunvietossa ja sen säesti perinteisesti Aino Sibelius. Topeliuksen runon vivahteiden tavoittaminen on suomennoksissa osoittautunut vaikeaksi, ja tällä levyllä kuullaankin alkuperäinen ruotsinkielinen versio. Wilkku Joukahaisen (1879–1929) jouluruno *On hanget korkeat nietokset* ilmestyi Joulupukki-lehdessä 1901 ja siitä syntyi Sibeliuksen toiseksi soitetuin joululaulu. Opuksen vanhin laulu *Jo joutuu ilta* julkaistiin jo 1897.

Karl Collan (1828–1871) edustaa tällä levyllä hienosti 1800-luvun itseoppineita suomalaisia säveltäjiä. Collan oli ilmeinen liedlahjakkuus, kuten hienosti muotoillusta *Sylvian joululaulustakin* ilmenee. Topeliuksen runossa on jälleen lintu, joka jouluaamun varpusen tapaan saa vertauskuvallisia merkityksiä kaivatessaan vankeudesta kotimaahan. **Pietari Juhani Hannikainen** (1854–1924) oli 1800-luvun lopun suomenkielisen kulttuurielämän monitoimija, opettaja, kuoronjohtaja, kansanmusiikin kerääjä, runoilija ja kääntäjä, jonka melodinen lahjakkuus tuotti lukuisia yhteislauluksi sopivia sävelmiä. Joululaulu *Tuikkikaa oi joulun tähtöset* julkaistiin 1918.

Joululaulujen joukossa on myös maahanmuuttajia, joista on käytännössä jo tullut suomalaisia. Ne ovat saaneet suomenkielisen tekstin ja muuttuneet yhteiseksi perinnöksi, kuten *Enkeli taivaan*. Sitä on veisattu suomeksi jo vuodesta 1605, jolloin **Hemminki Maskulainen** teki ensimmäisen käännöksen: "Engel paimenill puhui sanoill näill..." Teksti on **Martti Lutherin** vuonna 1535 kirjoittama, ja melodiaakin on arveltu Lutherin tekemäksi. Laulua *Maa on niin kaunis* on pidetty keskiaikaisena sävelmänä, mutta varmuudella se on esiintynyt vasta 1842 julkaistussa kokoelmassa. Joululauluna se yleistyi tanskalaisen virsikirjan kautta. Keskiajalta peräisin oleva laulu *Tuo armon valkokyyhky* on soinut suomeksi jo vuodesta 1871. *Riemuitse tytär Siionin* on peräisin **G.F. Händelin** oratoriosta *Judas Maccabaeus* (1746), jossa sen sävelin ylistetään sodasta palaavaa sankaria.

Suomalaisten rakkaimmat joululaulut ovat suomenkielisiä. Poikkeuksen tekee ranskalainen laulu, joka halutaan aina kuulla ruotsiksi. *O helga nattin* suosion taustalla on **Jussi Björling**, jonka tulkinta teki **Adolphe Adamin** (1803–1856) kantaattiin sisältyvästä laulusta klassikon. *Jouluyö, juhlayö* taas esitetään yleensä suomeksi. Ensiesityksensä *Stille nacht, heilige nacht* sai jouluaattona 1818 Itävallan Oberndorfissa. Pappi **Joseph Mohr** oli kirjoittanut tekstin jo pari vuotta aiemmin ja antanut sen jouluna sävellettäväksi opettaja ja urkuri **Franz Gruberille**. Urut olivat epäkunnossa ja siksi jouluaaton hartaudessa Gruber säästi laulun kitaralla. Suomeksi laulua on esitetty 1880-luvulta alkaen.

Jouluyö, juhlayö on ansaitusti maailman suosituin joululaulu. Suomen suosituimman joululaulun asemasta ovat eri vuosina toteutetuissa äänestyksissä kilpailleet tasaväkisesti lapsen kuolemaa ja vangitun linnun ahdistusta käsittelevät laulut. Osansa on toki sillä, että *Varpunen jouluaamuna* ja *Sylvian joululaulu* ovat onnistuneita sävellyksiä, mutta valinta kertoo paljon myös suomalaisesta erityisuudesta juhlisiin iloittamiseen on vakava asia.

Juhani Koivisto

Sångerna skapar julen i Finland

Snötäckt slumrande skog och mark, levande ljus som speglas i snön genom kyrkfönstren, bjällerklang, fågelkvitter vid kärvarna, tindrande stjärnor på himlavalvet – en djup frid fyller naturen och människornas hjärtan.

Någon sådan värld finns inte. Därför behövs julsångerna för att minst en gång om året skapa den i våra sinnen. I ord och toner knyter sångerna samman barndomsminnen och längtan efter lycka. Därmed öppnar de för en kort tid ett snöigt fönster till en bättre värld.

I sista versen stängs detta fönster. Ett kännetecknande drag i den finländska julsången är nämligen påminnelserna om förgångligheten. **Elsa Koponens** (1885–1977) dikt *Tuikkikaa oi joulun tähtöset* (Tindra, o julens stjärnor) har en lycklig julstämning, men i tredje versen heter det att "ögat fylls en gång av tårar, smärtans strida tår". Diktens dystra ton har förklarats med författarens olyckliga liv präglad av sjukdom och en bruten förlovning. Det förklarar emellertid inte varför dikten blev så väldigt populär och tonsattes två gånger.

Kanske skuggan som faller på de vita drivorna återspeglar den tid under vilken sångerna kom till. Den finländska julsångens guldålder inföll vid sekelskiftet. De hårda missväxtåren var i färskt minne, barndomsligheten var hög och ute i bygderna rådde nöd. Det är knappast någon tillfällighet att man började sjunga om julens tindrande stjärnor under nödåret 1918.

Tidens grundvärden ingår också i de sånger som inte handlar om sorg och död. Med ett enda rim kommer man elegant från hem till religion: "Nu hemmet pyntas för högtidsstunden ... men krubbans gäst uti middagsblunden...". Fosterlandet hör också ihop med julen, en stor del av julsångerna kom ju till under en tid då Finland upplevde förtryck. Den didaktiska tonen förklaras av författarnas yrken: juldiktarna **Wilku Joukahainen**, **Elsa Koponen** och **Alpo Nojonen** hade gått i Sordavala seminarium, tonsättarna **P.J. Hannikainen** och **Martti Hela** var musiklärare vid olika seminarier.

Det finns många tonsättare vars hela produktion fallit glömska så när som på en enda julsång. **Armas Maasalo** (1885–1960) skrev en hel del musik, bland annat en pianokonsert, men egentligen minns vi honom bara för en enda melodi. **Helmi Auvinen** (1876–1965) skrev en höstkväll en dikt om julens klockor som hamnade på Armas Maasalos bord sommaren 1913. Maasalo dolde sommarsolen bakom fördragna gardiner, tände ett ljus och skrev på en gång den fridfulla sången *Joulun kellot* (Juleklockor).

Otto Kotilainen (1868–1936) har skrivit över 150 sånger men vi minns honom för två julsånger som egentligen är krävande konsertstycken, i synnerhet *Varpunen jouluamuna* (Sparven på julmorgonen) som uruppfördes år 1914. **Zachris Topelius** dikt om ett dött barn som uppenbarar sig i fågelskepnad har en mycket personlig bakgrund. Topelius hade nyligen mist sin ett år gamle son. Otto Kotilainen lyckades också en andra gång vädja till finländarnas julkänslor med sången *Kun maas on hanki* (När drivan täcker).

I **Heino Kaskis** (1885–1957) produktion har julsången *Mökkit nukkuu lumiset* (Skog och fält i snöskrud stå) och därtill några stiliga pianominiatyrrer överlevt. **Leevi Madetoja** (1887–1947) som blivit känd för sina symfonier och operor behärskade även den enkla julsångsstilen. Läraren och författaren **Alpo Noponen** skrev dikten *Arkihuolesi kaikki heitä* (Vardags sorgerna, glöm dem alla) sommaren 1916 och tonsättningen är förmodligen från samma år. Operan *Österbottningar* och de övriga centrala verken hade Madetoja ännu i det skedet framför sig.

Jean Sibelius (1865–1957) odödlighet är inte beroende av julsångerna men han komponerade också inom den genren några som hör till det bästa inom finländsk musik. I sitt opus 1 samlade han fem av sina julsånger skrivna mellan åren 1897 och 1913. De tre sista är de mest omtyckta, speciellt *Julvisa* eller *Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt*. I julfirandet på Ainola hade sången en viktig roll och enligt traditionen sköttes ackompanjemanget av Aino Sibelius. Det har visat sig svårt att i finsk översättning fånga alla nyanser i Topelius dikt och på denna skiva ger vi den ursprungliga svenska versionen. **Wilkku Joukahainens** (1879–1929) juldikt *On hanget korkeat nietokset* (Visst drivor höga) publicerades i tidskriften *Joulupukki* (Jultomten) 1901 och den blev Sibelius näst mest populära julsång. Den äldsta sången i opuset är *Jo joutuu ilta* (Det mörknar ute) och den publicerades redan år 1897.

Karl Collan (1828–1871) är på denna skiva en fin representant för de självlärda finländska tonsättarna mot slutet av 1800-talet. Collan hade en uppenbar begåvning för romanser, vilket tydligt märks i den fint utformade *Sylvias julvisa*. Här finns igen en fågel i Topelius dikt som likt sparven på julmorgonen får symbolisk betydelse, då den i fågenskap längtar till hemlandet. **Pietari Juhani Hannikainen** (1854–1924) var en mångsidig personlighet inom det finskspråkiga kulturlivet vid slutet av 1800-talet, lärare, kördiregent, folklorist, poet och översättare. Med sin melodiska begåvning skrev han ett flertal melodier som är lämpliga för allsång. Julsången *Tuikkikaa oi joulun tähtöset* (Tindra, o julens stjärnor) publicerades 1918.

Bland julsångerna finns också invandrare som i praktiken redan blivit finländska. De har fått finsk text och blivit en del av det gemensamma arvet, såsom *Enkeli taivaan* (Av himlens höjd). Den har sjungits på fin-

ska sedan 1605, då **Hemminki Maskulainen** gjorde den första finska översättningen: "Engel paimenill puhui sanoil näillä..." Texten skrevs av **Martin Luther** år 1535 och man har förmodat att även melodin är av honom. Sången *Maa on niin kaunis* (Härlig är jorden) har ansetts vara en medeltida melodi men säkert belägg i tryck har man först i en samling från år 1842. Som julsång blev den allmänt känd via den danska psalmboken. Sången *Tuo armon valkokyyhky* (som på svenska ofta sjungs med texten Det är en ros utsprungen) härstammar från medeltiden och har klingat på finska redan sedan år 1871. *Riemuitse tytär Sionin* (Dotter Sion, fröjda dig) härstammar ur **G.F. Händels** oratorium *Judas Maccabaeus* (1746), där den i toner hyllar en återvändande krigshjälte.

Finnarnas mest älskade julsånger framförs på finska. Ett undantag utgörs av en fransk sång som man oftast vill höra sjungas på svenska. *O helga natt* och dess popularitet är givetvis förknippad med **Jussi Björling**, vars tolkning har gjort en klassiker av denna sång som ingår i en kantat av **Adolphe Adam** (1803–1856). *Jouluyö, juhlayö* (Stilla natt, heliga natt) sjungs i allmänhet på finska. Sitt uruppförande fick *Stille Nacht, heilige Nacht* på julaftonen 1818 i Oberndorf i Österrike. Prästen **Joseph Mohr** hade skrivit texten och sedan bett läraren och organisten **Franz Gruber** tonsätta den till jul. Orgeln var trasig och därav kom det sig att Gruber vid julottan ackompanjerade sången på gitarr. På finska har sången sjungits sedan 1880-talet.

Stilla natt, heliga natt är väl värd sin ställning som den mest älskade julsången i världen. I Finland har den i ett flertal omröstningar gjorts rangen stridig av sånger som handlar om barnadöd och en fångslad fågel. Visst är *Sparven på julmorgonen* och *Sylvias julvisa* utsökta kompositioner, men valet av dem säger även en del om finländarnas speciella sätt att fira sina högtider. Glädjen är en allvarlig sak.

Juhani Koivisto

(Översättning: Jan Granberg)

Suomen Kansallisooppera

Vuonna 1911 perustettu Suomen Kansallisooppera on maan ainoa ammatillinen oopperatalo. Sen yhteydessä Töölönlahdella sijaitsevassa oopperatalossa toimii myös Suomen Kansallisbaletti, maan ainoa ammatillinen balettiryhmä. Kansallisoopperan tehtävä on esittää sekä aikaa kestäviä klassikkoja että uusia teoksia, maailmalta ja kotimaasta. Vuodessa on noin 300 esitystä ja ohjelmistossa noin 25 eri ooppera- ja balettiteosta. Näytäntökausi ulottuu elokuulta kesäkuulle. Oopperan pääjohtaja on Päivi Kärkkäinen, oopperan taiteellinen johtaja Lilli Paasikivi, baletin taiteellinen johtaja Kenneth Greve, ja ylikapellimestarina toimii Michael Güttler.

Finlands Nationalopera

Finlands Nationalopera grundades år 1911 och är landets enda professionella operahus. I samma hus vid Tölövikens verkar även Finlands Nationalbalett, landets enda professionella balettgrupp. Nationaloperans uppgift är att sätta upp inhemska och utländska såväl bestående klassiker som nya verk. Årligen ges ca 300 föreställningar och repertoaren består av ca 25 operor och dansverk. Säsongen sträcker sig från augusti till maj. Operans chefsdirektör är Päivi Kärkkäinen, operans konstnärliga ledare är Lilli Paasikivi, balettchef är Kenneth Greve och chefsdirigent Michael Güttler.

Hannu Forsberg

Ann-Marie Heino

Anna-Kristiina Kaappola

Tuomas Katajala

Niina Keitel

Jyrki Korhonen

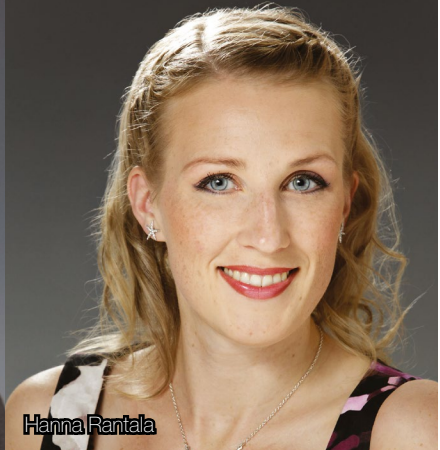
Jussi Merikanto

Lili Paasikivi

Mika Pohjonen

Hanna Rantala

Juha Riihimäki

Kari Soasepp

1 Maa on niin kaunis

*Säv. tuntematon, san. B. S. Ingemann,
suom. Hilja Haahti*

Maa on niin kaunis,
kirkas Luojan taivas,
ihana on sielujen toivotie.
Maailman kautta
kuljemme laulain,
taivasta kohden matka vie.

Kiitävi aika,
vierähtävät vuodet,
miespolvet vaipuvat unholaan;
kirkasna aina
sielujen laulun
taivainen sointu säilyy vaan.

Enkelit ensin
paimenille lauloi,
sielusta sieluhun kaiku soi:
Kunnia Herran,
maassa nyt rauha,
kun Jeesus meille armon toi!

2 Joulun kellot

Säv. Armas Maasalo, san. Helmi Auvinen

Hiljaa, hiljaa
joulun kellot kajahtaa.

1 Härlig är Jorden

Sv. text: B. S. Ingemann

Härlig är jorden,
härlig är Guds himmel,
skön är själarnas pilgrimsgång.
Genom de fagra
riken på jorden
går vi till paradiset med sång.

Tidevarv kommer,
tidevarv försvinner,
släkten följer släktens gång.
Aldrig förstummas
tonen från himlen
i själens glada pilgrimssång.

Änglarna sjöng den
först för markens herdar.
Skönt från själ till själ det ljud:
Människa, gläd dig!
Frälsan är kommen,
frid över jorden Herren bjöd.

2 Juleklockor

Stilla, stilla
juleklockan tonar här:

Kautta avaruuksien
kaikuu laulu riemuinen:
Jeesus tullut on!

Hiljaa, hiljaa
joulun kellot kajahtaa.
Taivahalla säteillen
välkky sarja tähtösten:
Jeesus tullut on!

Hiljaa, hiljaa
joulun kellot kajahtaa.
Kirkkaat joulukynttilät
lempeästi hymyivät:
Jeesus tullut on!

Hiljaa, hiljaa
joulun kellot kajahtaa.
Kaikuu laulu lapsosten
kirkkahasti helkkyen:
Jeesus tullut on!

3 Sylvian joululaulu

Säv. Karl Collan, san. Z. Topelius, suom.
Matti Korpilahti

Ja niin joulu joutui jo taas Pohjolaan,
joulu joutui jo rintoihinkin.
Ja kuuset ne kirkkaasti luo loistoaan
jo pirtteihin pienoisiin.

genom himlarymden då
sång och ånglaton oss nå:
Jesus kommen är!

Stilla, stilla
juleklockan tonar hän:
uppå fästet tindra klart
tusen stjärnor underbart:
Jesus kommen är!

Stilla, stilla
juleklockan tonar hän
och i kyrkan juleljus
oss nu kalla till Guds hus:
Jesus kommen är.

3 Sylvias julvisa

Sw. text: Z. Topelius

Och nu är det jul i min älskade nord;
är det jul i vart hjärta också?
Och ljusen de brinna på rågade bord,
och barnen i väntan stå.

MICHAEL GÜTTLER

Mutt' ylhäällä orressa vielä on vain
se häkki, mi sulkee mun sirkuttajain,
ja valennut vaikerrus on vankilan:
oi, murheita muistaa ken vois laulajan?

Miss' sypressit tuoksuu nyt talvellakin,
istun oksalla uljaimman puun,
miss' siintääpi veet, viini on vahtovin
ja sää aina kuin toukokuun.
Ja Etnanpau kaukaa mä kauniina nään –
ah, tää kaikki humaa ja huumaapi pään.
Ja laulelmat lempeesti lehdoissa soi,
sen runsaammat riemut ken kertoilla voi!

Sä tähdistä kirkkain, nyt loisteesi luo
sinne Suomeeni kaukaisehen!
Ja sitten kun sammuu sun tuikkeesi tuo,
sa siunaa se maa muistojen!
Sen vertaista toista en mistään ma saa –
on armain ja kallein mull' ain Suomenmaa.
Ja kiitosta sen laulu soi Sylvian
ja soi aina lauluista sointuisimman!

Där borta i taket, där hänger han än,
den bur som har fångat min trognaste vän.
Och sången har tystnat i fångelseborg;
o vem har ett hjärta för sångarens sorg.

Jag bor i de eviga våramas land,
där de glödande druvorna gro.
Cyprassema dofta vid havets strand;
där har jag mitt ensliga bo.
Det flammande Etna, det gnistrar så skönt;
och luften är vårlig, och gräset är grönt.
Orangernas ånga ur skogarna går,
och ljuv mandolinen om kärlek slår.

Cyprassema dofta. Det brusande hav
i silver mot stranden bryts;
vid foten av Etna, där är en grav,
vars sorg uti blommor byts.
Där slumrar en gäst från nordens dal;
och nu är det jul i hans fädernesal.
Vem sjunger din visa, som fordom en gång?
Hör, Sylvia sjunger din hembygds sång!

Och stråla, du klaraste stjärna i skyn,
blicka ned på min älskade nord!
Och när du går bort under himmelens bryn,
välsigna min fädernejord!
I blommande vårar, på gyllene strand,
var finnes ett land som mitt fädernesland?
För dig vill jag sjunga om kärlek och vår,
så länge din Sylvias hjärta slår.

4 Tuikkikaa, oi joulun tähtöset

Säv. P. J. Hannikainen, san. Elsa Koponen

Tuikkikaa, oi joulun tähtöset,
kilvan lasten tähtisilmäin kanssa!
Kertokaatte joulun satua,
yhtä uutta, yhtä ihanaa,
mieltä viihtävää kuin muinen lasna!

Helkkykää, oi joulun laulelot,
rinnoista niin riemurikkahista!
Sävel soikoon, leikki leiskukoon,
rinnan riemuista se kertokoon,
mieltä viihtäen kuin muinen lasna!

Kerran loppuun satu joulun saa,
suru säveliä sumentaapi.
Kerran silmän täyttää kyneleet,
viirtaa vuolahina tuskan veet,
siks' oi tähtisilmät, loistakaa!

5 On hanget korkeat, nietokset

Säv. Jean Sibelius, san.

Wilku Joukahainen

On hanget korkeat, nietokset,
vaan joulu, joulu on meillä!
On kylmät paukkuvat pakkaset
ja tuimat Pohjolan tuolokset,
vaan joulu, joulu on meillä!

4 Tindra, o julens stjärnor små

Prosaöversättning Jan Granberg

Tindra, o julens stjärnor små,
i kapp med barnens stjärnögon!
Berätta ni julens saga,
lika ny, lika ljuvlig för sinnet
som förr i barndomsdagar!

Klinga, o julens sånger,
jublande ur alla bröst!
Må musiken ljuda, leken spraka,
av glädje och gamman, ljuv
som förr i barndomsdagar.

En gång tar julsagan slut,
sorgen grumlar tonerna.
Ögat fylls en gång av tårar,
smärtans strida tår,
därför må ni lysa, stjärnögon!

5 Visst drivor höga som skyn

Sv. text: L. Saxén

Visst drivor höga som skyn vi ha,
men julen, julen är inne!
Visst smäller köldar i knutarna
vid friska nordliga vindarna
men julen, julen är inne!

Me taasen laulamme riemuiten,
kun joulu, joulu on meillä!
Se valtaa sielun ja sydämen
ja surun särkevi entisen,
mi kasvoi elämän teillä!

Oi käykää, ystävät, laulamaan,
kun joulu, joulu on meillä!
Se tuttu, ystävä vanhastaan,
on tänne poikennut matkoillaan
ja viipyy hetkisen meillä.

Nyt tähtitarhoihin laulu soi,
kun joulu, joulu on meillä!
Nyt maasta taivaaseen päästä voi,
jos sydän nöyrä on lapsen, oi,
kun joulu, joulu on meillä!

Oi anna Jumala armoas,
kun joulu, joulu on meillä!
Ja kansaa suojaa sun voimallas,
meit' auta näkemään taivaitas,
kun joulu, joulu on meillä!

6 Mökit nukkuu lumiset

Säv. Heino Kaski, san. Eino Leino

Mökit nukkuu lumiset,
nukkuu hanki, tanteret,
tuikkii taivaan tähtivyö,

Och åter sjunga vi glatt som förr
att julen, julen är inne;
den klappar mild på vårt hjärtas dörr,
förfagar sorgen, som bött där förr,
och ljust blir åter vart sinne.

O sjungen, sjungen, små vänner, då
att julen, julen är inne.
Den vännen, kårast för barnen små,
vill åter gästa vår kulna vrå
med mångt leende minne.

Så klinge sången i himmelshöjd
ty julen, julen är inne.
För jorden öppnar sig himlens fröjd,
när barnasjälén, i ringhet böjd,
mot himlen lyfter sitt sinne.

O Herre, skänk över oss din nåd,
när jul nu åter är inne!
Ditt folk du lede uti ditt råd,
att stöd och bistånd i råd och dåd
hos dig beständigt det finne!

6 Skog och fält i snöskrud stå

Sv. text Joel Rundt

Skog och fält i snöskrud stå
nattens himmel mörknar blå,
tusen stjärnor glimma där,

pyhä nyt on jouluyö.
Katso, valo välkähtää,
hanget kaikki kimmeltää,
yli vuorten, metsien
käy kuin välke siipien.
Se on jouluenkeli.
Herra hänet lähetti
kanssa joululahjojen
luokse pienten lapsien.

Vakka häll' on kädessään
niin kuin kulkis kylvämään,
ja hän kyllä kylvääkin,
mutta ihmismielihin.
Ei hän anna makeita
eikä leikkikaluja,
niitä isä, äiti suo.
Mitä jouluenkel' tuo?
Puhtahia aatteita,
kultaista kuvia
Suomen lasten sydämiin,
mökkihin ja palatsiin.

Niitä hänen vakastaan
variseepi yli maan
niin kuin pikku tähtiä,
eikö se oo ihmettä?
Mutta yhä kummempaa
viel' on, mitä kerrotaan:
kulkiess' sen enkelin
lapsiks' muuttuu vanhatkin.

helig julenatt det är.
Snart i alla bygdens hus
tändas julens klara ljus.
Över skogarna som stå
mörka, syns ett skimmer gå.
Julens ängel är på färd,
sänd med hälsning till vår värld.
Julens ängel känd och kär,
rika gåvor med sig bär.

Sänd av Gud till stad och land
bär han skäppan i sin hand.
Som en säningsman han går,
och i mänskors sinnen sår.
Jordiskt gott han icke ger,
icke saker som du ser.
Dessa ger dig mor och far,
andra gåvor ängeln har.
Rena tankar, ljusa ord
vill han bära till vår jord.
Finlands barn må för sitt väl
samla dessa i sin själ.

Ur hans skäppa falla så
gåvor, där han fram syns gå,
såsom stjärnor vid hans väg,
är det ej ett under, säg?
Ännu mera högt och stort
det berättas, att han gjort:
det har hänt och händer än,
gamla bliva barn igen.

Sitä et kai ymmärrä?
Kysy sitä äidiltä!
Sitten siunaa itsesi,
nuku, saapuu enkeli.

7 Jouluyö, juhlayö

*Säv. F. X. Gruber, san. Josef Mohr, suom.
G. O. Schönmä*

Jouluyö, juhlayö!
Päättynyt kaikk' on työ,
kaks' vain valveill' on puolisoa
lapsen herttaisen nukkuessa
seimikätkyessään.

Jouluyö, juhlayö!
Paimenill' yksin työ,
enkel' taivaasta ilmoitti heill':
suuri koittanut riemu on teill'!
Kristus syntynyt on!

Jouluyö, juhlayö!
Täytetty nyt on työ.
Olkoon kunnia Jumalalle!
Maassa rauha, myös ihmisille.
Olkoon suosio suur!

Om du ej förstår och tror,
fråga detta av din mor.
Be din bön och somna så,
ängeln vid din bedd skall stå.

7 Stilla natt

Stilla natt, heliga natt!
Allt är frid. Stor och blid
Betlehemsstjärnan på fästet står.
Kärlek varar och andakt rår:
född är Frälsaren Krist

Stilla natt, heliga natt!
Se, vad ljus! Hör, vad brus!
Änglaskaror med mäktig röst
lovat Gud för all världens tröst:
född är Frälsaren Krist

Stilla natt, heliga natt!
Mörkret flyr, dagen gryr.
Över släktenas pilgrimsgång
svävar signande änglasång:
född är Frälsaren Krist

8 Arkihuolesi kaikki heitä

Säv. Leevi Madetoja, san. Alpo Noponen

Arkihuolesi kaikki heitä,
mieles nuorena nousta suo!
Armas joulujoulu jo kutsuu meitä
taasen muistojen suurten luo.
Kylmä voisko nyt olla kellä,
talven säästä kun tuoksahtaa
lämmin leuto ja henkäys hellä,
Rinnan jäitä mi liuottaa?

Syttyi siunattu joulutähti
yöhön maailman raskaaseen.
Hohde määrätön siitä lähti,
viel' on auvona ihmisten;
kun se loistavi lasten teille,
päilyy järvet ja kukkii haat,
kuusen kirkkahan luona heille
siintää onnelan kaukomaat.

9 Varpunen jouluaamuna

Säv. Otto Kotilainen, san. Z. Topelius, suom. K. A. Hougberg

Lumi on jo peittänyt kukat laaksoissa,
järven aalto jäätynyt talvipakkasessa.
Varpunen pienoinen syönyt kesäeinehen,
järven aalto jäätynyt talvipakkasessa.

8 Vardagssorgerna, glöm dem alla

Sv. text Nino Runeberg

Vardagssorgerna, glöm dem alla
låt ditt sinne bli ungt på nytt!
Julens klockor oss åter kalla
än har icke dess frid oss flytt!
Kan väl längre ditt hjärta frysa,
kan det gömma sin vinters is,
när den ljuvliga jul ses lysa,
full av kärlek och lov och pris?

Julens stjärna å himlen tänder
ren sitt bloss uti jordens natt,
hoppets ljus hon kring världen sänder,
bringar mänskorna kärleks skatt;
där hon strålar på barnens vägar,
skimrar allt i dess klara brand,
blomma hagar och grönska tegar,
skymtar vägen till lyckans land.

9 Sparven på julforgon

Sv. text: Z. Topelius

Nu så föll den vita snö, föll på björk och lindar.
Frusen är den klara sjö, väntar vårens vindar.
Liten sparv, fattig sparv, ätit upp sitt
sommarrarv.
Frusen är den klara sjö, väntar vårens vindar.
Vid den gröna stugans dörr stod en liten flicka:

Pienen pirtin portailla oli tyttökulta:
tule, varpu, riemulla, ota siemen multa!
Joulu on, koditon varpuseni onneton,
tule tänne riemulla, ota siemen multa!

Tytön luo nyt riemuiten lensi varpukulta:
kiitollisna siemenen otan kyllä sulta.
Palkita Jumala tahtoo kerran sinua.
Kiitollisna siemenen otan kyllä sulta!

En mä ole, lapseni, lintu tästä maasta,
olen pieni veljesi, tulin taivahasta.
Siemenen pienen, jonka annoit köyhällen,
pieni sai sun veljesi enkeleitten maasta.

10 Tuo armon valkokyyhky

Säv. & san. tuntematon, suom.

E. A. Hagfors

Tuo armon valkokyyhky
nyt viestin maailmaan,
jo laantuu tuskan nyhky,
käy toive versomaan.
On pyhä jouluyö,

– Sparvelilla, kom som förr, kom ett korn att
picka!
Nu är jul i vart skjul, sparvelilla, grå och ful.
Sparvelilla, kom som förr, kom ett korn att
picka!

Sparven flög till flickans fot, flög på glada
vingar:
– Gärna tar jag kornet mot, kornet som du
bringar.
Gud skall än löna den, som är här de armas
vän.
Gärna tar jag kornet mot, kornet som du
bringar.

– Jag är icke den du tror, ty ditt öga tåras.
Jag är ju din lilla bror, som dog bort i våras.
När du bjöd glad ditt bröd åt den fattige i
nöd,
bjöd du åt din lilla bror, som dog bort i våras.

10 Det är en ros utsprungen

Det är en ros utsprungen
av Isais rot och stam,
av fäderna besjungen,
den står i tiden fram,
en blomma skär och blid,

on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö.

Jumala ainokaisen
poikansa meille soi.
Näin ottain muodon maisen
hän auttaa meitä voi.
On pyhä jouluyö,
on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö.

Hän autuusvalaistusta
luo tuskaan tuonelan:
nyt varjo välistyy musta
kasvoilta kuoleman.
On pyhä jouluyö,
on juhla jumalainen,
Messiaan synnyinyö.

11 Riemuitse tytär Siionin

Säv. G. F. Händel, san. tuntematon

Riemuitse tytär Siionin
Kiittäen laula, Jerusalem!
Luokses nyt saapuu Herras, kuninkaas.
Niin nyt Hän saapuu, Rauhanruhtinas.
Riemuitse tytär Siionin
Kiittäen laula, Jerusalem!

Oi, terve poika Daavidin!
Kansalles tuo, sä, siunaus.

mitt i den kalla vinter,
i midnatts mörka tid.

Om denna ros allena
ljöd förr Jesajas ord,
att född av jungfrun rena
han frälsa ska vår jord.
Av Herrens nåd och makt
oss detta under skedde
som oss profeten sagt.

Den spåda rosen fina
som doftar salighet
i mörkret skall den skina,
besegra dunkelhet.
Sann Gud och mänska sann,
oss arma människor frälsa
från synd och död han kan.

11 Dotter Sion

Dotter Sion, fröjda dig,
jubla högt, Jerusalem!
Se, din konung nalkas dig,
till din hjälp och salighet.
Dotter Sion, fröjda dig,
jubla högt, Jerusalem!

Hosianna, Davids son!
Högt välsignad vare han!

Vahvista valtas, iankaikkinen.
Hoosianna taivas soikohon!
Oi, terve poika Daavidin!
Kansalles tuo, sä, siunaus.

12 Kun joulu on

Säv. Otto Kotilainen, san. Alpo Noponen

Kun maass' on hanki ja järvet jäässä
ja silmä sammunut auringon,
kun pääsky pitkän on matkan päässä
ja metsä autio, lauluton,
käy lämmin henkäys talvisäässä,
kun joulu on, kun joulu on.

Ei huolta, murhetta kenenkään muista,
ei tunnut pakkaset tuikeat.
Vain laulu kaikui lasten suista,
ja silmät riemusta hehkuvat.
Ja liekit loistavat joulupuista,
kun joulu on, kun joulu on.

On äiti laittanut kystä kyllä,
hän lahjat antaa ja lahjat saa.
Vaan seimi, pahnat ja tähti yllä
ne silmiin kalleina kangastaa!
Siks' mieli hellä on kristityllä,
kun joulu on, kun joulu on.

Ljus och sanning är hans skänk,
"Gud med oss" hans dyra namn.
Hosianna, Davids son!
Högt välsignad vare han!

12 Nu är julen här

Sw. text: L. Saxén

När drivan täcker båd' sjö och stränder
och solens öga ej mera ler,
när svalan flyktat till fjärran länder
och fågelsången ej klingar mer;
en andesusning går genom världen;
Nu jul är när, nu jul är när!

Ej köld och mörker dess röst förkunnar,
ej stormars dån uti höstlig natt,
men sång och jubel ur barnamunnar,
och klara ögon och glada skratt,
och ljus som brinna på granens grenar,
när jul är när, när jul är när.

Nu hemmet pyntas för högtidstunden,
vi gåvor skänka och gåvor få;
men krubbans gäst uti middagsblunden
vårt sinne tjusar mer skönt ändå.
Den kristne glädes i hjärtegrunden,
att jul är när, att jul är när.

13 Det mörknar ute och vindens sus

Komp. Jean Sibelius, text. Z. Topelius

Det mörknar ute och vindens sus
far över de dunkla dalar;
Natt faller över den armes hus
och rikemans stolta salar.
Var är det ljus, var är det ljus
som oss hugsvalar?

De eviga stjärnor stråla klart
i dældernas dunkel neder.
Av festiga ljus ett underbart,
ett länsande sken sig breder.
Kom snart Guds ljus, kom snart Guds ljus,
som allen oss lyser.

Allt mörker ljusnar för Herren Krist
som kom för att världen lysa.
Guds helga änglar med oljekvist
omskygga dem som frysa.
I kväll skall visst, i kväll skall vår
hydda änglarna hysa.

14 Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt

Komp. Jean Sibelius, text: Z. Topelius

Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt
i signad juletid.
Giv mig Guds ära änglavakt

13 Jo joutuu ilta

Suom. Aino Suonio

Jo joutuu ilta ja tuuli käy
yli tumman, synkeän salon,
hämy majan verhoivi matalan
ja rikkaan, uhkean talon.
Kun tuntea sais tuon pyhän,
lohtua tuovan valon!

Vaan tähdet lempeän hohteen luo
syvyiksiin synkkiin asti.
Ja jouluvalkeat loistavat
joka paikassa kirkkahasti.
Oi Luojamme, sä tulet
meille johtajaksi.

Nyt valkeus voittaa ja synkkyyskin
jo murtuu maisilla teillä.
Majassa halvimmassakin on
sijansa enkeleillä.
Ja silloin on myös joulurauha
parhain meillä.

14 En etsi valtaa, loistoa

En etsi valtaa, loistoa,
en kaipaa kultaakaan;
ma pyydän taivaan valoa

och över jorden frid.
Giv mig en fest som gläder mest,
den konung jag har bett till gäst!
Giv mig ej glans, ej guld, ej prakt,
giv mig en änglavakt!

Giv mig ett hem på fosterjord,
en gran med barn i ring,
en kväll i ljus med Herrens ord
och mörker där omkring!
Giv mig ett bo med samvetsro,
med glad förtröstan, hopp och tro!
Giv mig ett hem på fosterjord
och ljus av Herrens ord!

Till hög, till låg, till rik, till arm,
kom, helga julefrid!
Kom barnaglad, kom hjärtevarm
i världens vintertid!
Du ende, som ej skiftar om
min Herre och min konung, kom!
Till hög, till låg, till rik, till arm
kom glad och hjärtevarm!

ja rauhaa päälle maan
Se joulu suo, mi onnen tuo
ja mielet nostaa Luojan luo
Ei valtaa eikä kultaakaan,
vaan rauhaa päälle maan.

Suo mulle maja rauhaisa
ja lasten joulupuu
Jumalan sanan valoa,
joss' sieluin kirkastuu
Tuo kotihin, jos pieneenkin,
nyt joulujuhla suloisin
Jumalan sanan valoa,
ja mieltä jaloa.

Luo köyhän niinkuin rikkahan
saa joulu ihana
Pimeyteen maailman
tuo taivaan valoa
Sua halajan, Sua odotan,
Sa Herra maan ja taivahan
Nyt köyhän niinkuin rikkaan luo
suloinen joulus tuo.

15 Enkeli taivaan

*Säv. tuntematon, san. Martin Luther, suom.
Hemminki Maskulainen*

Enkeli taivaan lausui näin:
Miks' hämmästyitte säikähtäin?
Mä suuren ilon ilmoitan
maan kansoille nyt tulevan.

Herramme Kristus teille nyt
on tänään tänne syntynyt.
Ja tää on teille merkiksi:
seimessä lapsi makaapi.

Nyt Jumalalle kunnia,
kun antoi ainoon Poikansa.
Siit' enkelitkin riemuiten
veisaavat Hälle kiitoksen.

16 Oi jouluyö

*Säv. Adolphe Adam, san. Placide Cappeau
de Roquemaure, suom. Kyllikki Solanterä*

Oi jouluyö, oi autuas sä hetki,
kun ihmiseksi sai Herra taivahan
Synteimme tähden henkensä hän antoi
ja kärsi ristinkuoleman.
Jo toivon säde hohtavainen loistaa
nyt yllä maan ja merten aavojen.
Siis kansat kaikki, te kiittäkäätte Herra!

15 Av himlens höjd

Sv. text: Olaus Martini

Av himlens höjd jag kommen är,
gott budskap jag till eder bär.
Stor glädje skall ni höra få.
Det bör ni noggrant akta på.

Ett barn är fött åt er idag,
så var Guds råd och välbehag.
De föddes av en jungfru skär:
Kristus, Guds Son, det barnet är.

All världens ljus han vara skall
och tröst och hjälp i nöden all.
Er rätte Frälsare är han,
väl den som därpå lita kan.

16 O helga natt

Sv. text: Augustin Kock

O helga natt, o helga stund för världen,
då Gudamänskan till jorden steg ned.
För att försona världens brott och synder,
för oss han dödens smärta led.
Och hoppets stråle går igenom världen
och ljuset skimrar över land och hav.
Folk! Fall nu neder och hälsa glatt din frihet.

Oi jouluyö, sä lohtu ihmisten,
Oi jouluyö, sä lohtu ihmisten.

Jo kirvonneet on syntiemme kahleet,
on taivas auennut lapsille maan.
Orjuus on poissa, veljesvaino päätyi,
siks' Luojan kiitosta laulamme vaan.
Toi rauhan meille Herra taivahasta
ja puolestamme astui kuolemaan.
Siis kansat kaikki, te kiittäkäätte Herraal
Oi jouluyö, sä lohtu ihmisten,
Oi jouluyö, sä lohtu ihmisten.

O helga natt, du frälsning åt oss gav.
O helga natt, du frälsning åt oss gav.

Ty frälsarn krossat våra tunga bojor.
Vår jord är fri, himlen öppen nu är.
Uti din slav du ser en älskad broder
och se, din ovän blir dig kär.
Från himlen bragte Frälsaren oss friden.
För oss han nedsteg i sin stilla grav.
Folk! Fall nu neder och hälsa glatt din frihet.
O helga natt, du frälsning åt oss gav.
O helga natt, du frälsning åt oss gav.

Äänitys: Johanneksen kirkko, Helsinki, 26.-28.5.2014
Taiteellinen tuottaja: Seppo Siirala
Editointi: Seppo Siirala
Äänitys: Enno Mäemets ja Ville Kuukka
Miksaus ja CD-masterointi: Enno Mäemets, Editroom Oy
© & © 2014 Ondine Oy, Helsinki

Kuoromestarit: Marge Mehilane ja Marco Ozbič

Vastaava tuottaja: Reijo Kiilunen
Kansikuvan design: Cheri Tamminen
Levyvihkon design: Armand Alcazar
Kuvat: Heikki Tuuli ja Karoliina Bärlund (Lilli Paasikivi)

© Fennica Gehрман
© M/s (1-2, 4, 7, 10-12, 15-16)

ODE 1257-2

The background of the entire page is a deep blue, starry night sky. It is filled with numerous small, bright white stars of varying sizes. In the center of the image, there is a faint, glowing, and somewhat diffuse structure that resembles a nebula or a distant galaxy, with a lighter blue and white hue. The overall effect is a serene and cosmic atmosphere.